

3. Бодалев А.А., Вайзер Г.А., Карпова Н.А., Чуковский В.Э. Смысл жизни и акме: 10 лет поиска. М.: Смысл, 2004. 328 с
4. Maslow A. Self-actualizing and Beyond. – In: Challenges of Humanistic Psychology. N. Y., 1967.
5. Дубасенюк О. А. Передумови розвитку акмеологічного середовища для підготовки педагога-професіонала: досвід і перспективи розвитку // Акмеологія–наука XXI століття: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. – Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – С. 23-27.

Сєводнєва К. О.

аспірант кафедри освіти та управління навчальним закладом

Класичний приватний університет

м. Запоріжжя, Україна

ВНЕСОК МИКОЛИ КОРФА У ВІТЧИЗНЯНУ ПЕДАГОГІКУ ТА РОЗВИТОК ОСВІТИ В ЗАПОРІЗЬКОМУ КРАЇ

Окремі сторінки історії педагогіки є надзвичайно актуальними в контексті сучасних трансформацій у житті українського суспільства. Серед видатних персоналій, пов'язаних з розвитком освіти на Запоріжжі, – засновник земських шкіл М. Корф.

Олександрівський повіт (сучасна Запорізька область) став своєрідною педагогічною Меккою XIX ст. завдяки М. Корфу. До нього завжди зверталися за порадами не тільки земські діячі, а й видатні адміністратори з навчальної роботи, відомі педагоги колишньої царської імперії.

Просвітницька діяльність М. Корфа пов'язана з відкриттям земських шкіл в Олександрівському повіті (нині територія Запорізької області). М. Корф започаткував однокласні земські школи з трирічним навчанням – їх називали «корфівськими тризимками», бо заняття починалися пізно восени, в кінці жовтня – в листопаді, а закінчувалися на початку травня, що було пов'язано з польовими роботами, у яких діти брали участь. Ці школи відвідували майже всі діти села, хоч і нерегулярно, бо заважали часті епідемії, відсутність чобіт.

Педагог М. Корф розробив методику ведення уроку при одночасній роботі одного вчителя з трьома класами. Усі діти знаходилися в одній класній кімнаті, сиділи в три ряди: кожен клас (тоді називався група) займав окремий ряд; одночасно з усіма працював один учитель.

У таких закладах вивчали Закон Божий, письмо, арифметику, читання. Затвердженої урядом навчальної програми не існувало, тому багато

вчителів давали учням на власний розсуд відомості з історії, географії, природознавства, співів, малювання. У земських школах працювали законовчитель (священик або дяк), учитель і помічник учителя (найчастіше це було вчительське подружжя) [2].

Значним внеском М. Корфа в розвиток освіти в запорізькому краї, де в селах розмовляли переважно українською (подекуди – болгарською), стала його робота щодо забезпечення обов'язковості початкової освіти українською мовою. Він писав: «Немає іншого виходу для малоросійської народної школи, як почати навчання з малоросійської мови – більш зрозумілої та відповідної світовідчуттю малоросійської дитини» [1].

Ідея М. Корфа про скликання вчительських з'їздів з метою підвищення освітнього досвіду вчителів була реалізована. Перший такий з'їзд відбувся у 1867 р. в селі Нескучному, за участю лише 12 осіб, 5 із яких були з Бердянського повіту. У вересні 1870 р. черговий з'їзд учителів Російської імперії проходив і в Гуляйполі.

Барон Корф не прагнув почестей, знатностей, високих чинів і посад. Педагог скромно і самовіддано опановував зовсім нову, не визнану ще в той час роль громадського діяча у провінційній глушині, яку М. Корф називав неораною нивою в освітній галузі тодішніх Бердянського, Маріупольського, Олександрівського, Мелітопольського повітів.

Бердянське земство завдяки зусиллям Миколи Корфа і багатьох земських діячів бере участь в експонуванні на Всесвітній Паризькій виставці у 1900 р. Серед експонатів була відправлена і дерев'яна модель земської школи Миколи Корфа. В цілому діяльність Бердянського земства була відзначена і нагороджена вищою нагородою – золотою медаллю.

Барон М. Корф не тільки перевіряв знання вчителів та методи їх роботи, а й сам провів 22 зразкових уроки з арифметики, письма, звукового навчання грамоти, пристосовуючи кожен урок до завдань конкретної школи та враховуючи національність учнів.

На думку М. Корфа земський вчитель був не лише організатором навчально-виховного процесу, а найважливішим носієм наукової, світоглядної, моральної, естетичної інформації.

За ініціативою М. Корфа, Олександрівська (нині м. Запоріжжя) повітова училищна рада, Бердянські, Маріупольські повітові земства, починаючи з 1869 року щорічно друкували звіти про стан народної освіти у своїх повітах [3].

Ці документи, в яких докладно висвітлюють проблеми організації і фінансування сільських шкіл, їх програми, проведення екзаменів, методичної підготовки вчителів та багато інших питань, зберігаються в обласних архівах міста Запоріжжя, Донецька, Одеси, в архівах Бердянського краєзнавчого

музею, а також у фондах Бердянського державного педагогічного університету.

Просвітитель і педагог М. Корф розробив своєрідну концепцію навчання, багато положень якої мали великий вплив на наступний розвиток педагогічної науки. Разом зі всією прогресивною педагогікою другої половини XIX ст. він утверджував педагогіку як самостійну науку, зі своїм, тільки їй притаманним предметом дослідження. В його роботах простежувалися зв'язки педагогіки з іншими науками, давалось наукове вирішення таких проблем, як спадковість і виховання, взаємозв'язок загальноосвітнього і спеціального знання, методичних систем і творчого початку в учительській діяльності.

Отже, вагомий внесок М. Корфа у вітчизняну педагогіку загалом і в розвиток освіти в запорізькому краї зокрема полягає у тому, він створив трирічну однокомплектну сільську школу, яка стала домінуючою у всіх губерніях Російської імперії; запропонував передові методи навчальної роботи; самостійно розробив кращі підручники, навчальні посібники 60-х років XIX ст. («Наше школьное дело», «Малютка», «Русская начальная школа»); став організатором учительських з'їздів, педагогічних курсів та обміну досвідом шкільної справи тощо.

Микола Корф багато зробив для розвитку народної освіти в Україні. Він заслужено займає своє почесне місце в історії вітчизняної педагогіки і запорізького краю як один із творців земської народної школи.

Список літератури:

1. Барон Н. А Корф в письмах к нему разных лиц / Сост. М. Песковский. – СПб., 1895, с. 32.
2. Кушніренко І., Жилінський В. Барон Микола Олександрович Корф. Одержимий з провінції / І. Кушніренко, В. Жилінський. – Запоріжжя: Дніпровський металург, 2010. – 221 с.
3. Пуха І. В. Народний просвітитель / І. В. Пуха. – Индустриальное Запорожье. – 14 липня 1984 р.